

Kicsi Szabó

Borbély János

A saroktól a negyedik házban, igen, ott lakott Kicsi Szabó: Az Apám. Kicsi volt a ház is, földszintes, de szép, nekünk kedves. Zöld kapu tartozott hozzá, meg egy kis kert, telis-tele gyümölcsfával. Amikor eljött a tavasz, egyetlen nagy-nagy bokréta volt a kertünk, a zöld, a fehér, a lila meleg harmóniája, illaterdő. A szomszédság méhei hozzánk jártak döngicsélni, harmatos reggeleken vadgalamb bűgött a kertünk alatt, egy-két hétig minden évben a sárgarigó is vendégünk volt. Kicsi Szabó eltanulta a füttyét, s reggelente, amikor kiállt az ajtó elé az első korty friss levegőre, addig feleselt vele, amíg vagy a jó rigó meg nem unta, vagy az anyám be nem szólította, hogy most már illenék megreggelizni.

Mert hármacskán éltünk a házban: anyám, én, meg Apám. Abból éltünk, hogy Kicsi Szabó reggeltől késő estig ült a varrógépnél, és varrt mindenfélét, kabátot, nadrágot, mellényt, amit idegen emberek kívántak tőle. Meg abból talán, hogy én is ott ültem a gépen vagy a hosszú szabóasztalon az ernyős lámpa alatt, és énekeltünk. Nagyon szerette a nótát. Valamikor régen, legénykorában, mint ahogy többször is hallottuk tőle, második tenort énekelt a Dalárdában. És énekeltünk a késő éjszakai órákig, amikor nem zörgött a gép, hanem vasalt éppen, vagy mást csinált. Én vittem a primet, ő meg tercelt, mert azt szeretett legjobban, tercelni.

Így ment ez sokáig, különösen karácsony, újév, húsvét, azaz ünnepek előtt, amikor bőven volt munka, sok embernek kellett új ruhát csinálni. Mert munka volt akkoriban, éppen hogy csak meggyőzte egymaga. Pedig kis szabó volt valóban. Nem volt híre, hírneve, sem csillogó, tükrös üzlete a belvárosban, féllábon ugráló tucatszeli segédje, semmije, csak a két keze. Csak úgy, háznál dolgoztatott, mert üzletre — pedig be vágott rá — sohasem tellett a pénzből, de bátorságból, vállalkozókedvből sem. Vevőinek köre kicsiny, sógor, rokon, koma meg a szomszédság, bár volt olyan is, igaz, akire azt mondta, hogy az jobb család. De abban nem volt köszönet, mert csak alakításokat hozott, fordításokat. („Rongyait hozta ide” — mérgeskedett ilyenkor Kicsi Szabó.) Ha viszont újat csináltatott az ilyen, elvitte a város leghíresebb

szabójához, jó borsosan megfizette, de nem bánta, mert a nagy szabó, az téma a társaságban. Ezekre haragudott az Apám.

— Cifra nyomorúság — mondogatta.

Azért mindig elfogadta tőlük a „rongyokat” is. Sohasem küldte őket máshova, még csak kibúvót sem keresett, hogy kérem most sok a munkám, és mondott volna egy elfogadhatatlan időpontot, például azt, hogy jöjjön érte három hónap múlva. Nem, ezt a fényűzést ő nem engedhette meg magának. Minden krajcár jól jött a háznál, mert az a gyerek is (ez én voltam) oly sokba kerül, az a sok drága könyv, nem győzi az ember, no és ha már rólam van szó, mi tagadás, egy-két betört ablak is a lelkeken száradt.

A fő gond persze nem ez volt. Hanem az adósság. Ez volt a neve a legfőbb mumusnak a háznál, ez vette el Kicsi Szabó álmát, miatta járt harminc évig egyetlenegy fekete télikabátban, miatta nem volt anyámnak soha divatos kalapja és énnekem sem lehetett soha kisbiciklim. A szomszéd fiúnak igen, nekem nem... Adósság. Így hívtuk, egyszerűen és a színtiszta igazságot tökéletesen fedő szóval, melynek nálunk kizárólagos, semmi másra, semmiféle más tartozásra nem vonatkoztatható jelentése volt.

Kicsi Szabó háza ugyanis, mint a környékbeli kis családi házak legtöbbször, betonalap helyett, a nincsenre épült. Volt egy kis pénze, igaz, hiszen míg házbérben élt, addig is fogához verte a garast, mert akkor is házépítésre gondolt. Aztán örökölt is egy pár ezret, éppen annyit, hogy megvehette rajta a telket. Mert hiszen minden házépítés azzal kezdődik, hogy az ember megveszi a házhelyet, a placcot. A dolog nehezebb része azonban még csak eztán következett. Futott Kicsi Szabó banktól bankig, hivataltól hivatalig, kilincsel, kért, követelődött, hogy hát a házhely megvolna, tessék mármost pénzt és engedélyt adni, hadd építse fel azt a bizonyos „sajátot”, melynél nagyobb kincset akkor Kicsi Szabó el sem tudott volna képzelni. Annyi pénzt kellett összegyűjtenie, annyit, hogy... hát mit mondjak: amennyit ő még soha életében nem látott egyrakáson.

De azért adtak neki. Így lett a nagy adósság vagy Adósság, nagybetűvel, mert hiszen nevezetes, élő, eleven személy volt, jellemmel. Rosszakarátú volt, alattomos, sötét. Mindig és mindenütt, láthatatlanul bár, de jelen volt, megbújt gondoljaink árnyékában és megjelent örömeink verőfényében, kajánul vigyorogva, minden szép tervet, szándékot, gondolatot csírájában megfojtva, örökösen azt szajkózva nem lehet, nem lehet.

A pénz tehát megvolt, megkezdődhetett a fészekrakás. Tavasszal a kert végében kiverte Apám a vályogot, annyit, amennyi a fél házhoz elég volt. Nyárig megszáradt. Megvették a téglát a ház másik feléhez, és jöhetett a pallér. Jött is, egyszál magában, Kicsi Szabó állt be hozzá segédnek, mert így olcsóbb volt. Izzasztó nyári meleg szakadt rájuk, könyörtelenül pörkölt a nap s folyt reggeltől napestig a munka. Kicsi Szabó hordta a téglát, vályogot, habarcsot kevert, meszet oltott, vizet hordott, húzta a tetőgerendákat az ácsmesterrel, vastag kötelekkel fel a falakra, csoda, hogy nem történt semmi baj.

— Nem szokta a cigány a szántást, mi? — így tréfálkozott vele a keménykötésű kőművesmester, onnan föntről, a falakról, kezében a habarcsos kanállal. Pedig megszokta biz az hamar, nagy volt benne az akarat, hisz ott nőtt, magasodott előtte szemlátomást a ház, a hajlék, vagy ami talán még ennél is több volt neki, a birtok.

No és tető alá került végre. Bevakolták, beszórták a falát valami festékkel elkevert csillogó anyaggal, s olyan szemhízaló, puccos kis jószág kerekedett belőle, hogy amikor elkészült és bele is költöztünk, Kicsi Szabó boldog sóhajjal ült le elébe a magaácsolta fapadra, és nézte, nézte sokáig szótlánul, míg csak el nem homályosult a szeme. Aztán pedig már számulni kellett. Anyám odahozta a kis kékfedelű füzetet, benne az összes kiadásokkal.

— A kőművesnek ennyi, az ácsnak ennyi, a villanszerelőnek ennyi — fogott hozzá az anyám, s elmélyedtek mindketten a számolásban.

Akkortájt, a következő hetekben, hónapokban vettem észre először, hogy nálunk bizony reggeltől estig zakatol a gép, szalad széleseben a finom puha szöveteiken, izzik a vasalókályha, lendül és csusszan a nagyvas, és Kicsi Szabó mind mélyebben hajol a munkája fölé. Esténként pedig, a kékfedelű füzet fölött ilyen szavak hangzottak el:

— Ennyi kosztra, ennyi ruhára, ennyi az adósságba...

És volt idő, amikor a kisbicikli miatt nem is haragudtam Adósságra. Akkor már korcsolyát szerettem volna...

Évek teltek el. Háború volt a nagyvilágban és háború a mi kis világunkban is. Hadijelentések, jegyrendszer, sorbanállás. És légitámadások. Egy, kettő, három, négy — sok, aztán már nem számoltuk. Amikor széo idő volt, Kicsi Szabó csak kiszalasztott az udvar végébe, az esővizes hordóhoz.

— Nézd meg, fiam, jönnek-e azok a darazsak — mondta.

Lyukas lévén a hordó, üresen állt örökké, zsongott, kavargott abban mindenféle hang, sokszorososan felerősödve, a repülőgép moraja is. A hordó volt a fülhallgató, úgy hívtuk. Zúgott az, ha belehajoltál, jelezte: „Jönnek!”

Hát jöttek is. Derült tavaszi vagy nyári napokon. Zúgtak, brummogtak a hatalmas bombázógépek, csillogtak messziről a napsütésben, aztán mire ideértek, gyászosan, fenyegetően szürkék lettek. Majd kioldották terhüket, nyomukban égett, füstölt a város.

Fedezékünk a kert legtávolabbi sarkában volt, Kicsi Szabó maga ásta, és befedte néhány gerendával, földdel, lombbal. Ide menekültünk mindannvian támadás idején. Kicsi Szabó is. Ő szokott utoliára lejönni, kezében a varrógép fejjel, mert azt mentette mindig. De csak a fejet.

Szokása szerint a bejárathoz ült és szemmel tartotta a házat. Nézte, mereven, kissé sápadtan. A szomszéd utcában három nappal azelőtt talált telibe egy egész házsort a láncos. Fűtvültek a bombák, úgy éreztük, éppen a feiünk fölött. Aztán robbantak. Rengett a föld, a mennyezetről nva-kunkba hullott, orrunk elé nedves zsebkendőt tartottunk, a ház egyetlen négy lábúja, a nyuszi, mélyen beásta magát a fedezék falába. Légnvomás emelgette házunk cserepeit, felpattantak és lecsapódtak, mint a zongorabillentyűk, ahogy végigsuhintott rajtuk a levegő korbács, a fák ágai közt repeszek surrantak.

Megkérdeztem az Apámat: miért csak a géofejet hozza magával ide. Mért nem a géo alvázát is. hiszen arra is szükség van.

Szeme akkor furcsa lobot vetett.

— Azért, fiam — mondta —, mert ha arra kerülne sor, én ezt a gépet akár kézzel is elhajtóm...

Soha olyan keménység nem volt a hangjában, mint akkor. És ahogy lehajtotta a fejét, fekete hajában ősz szálak csillogtak meg ezüstösen.

Ma már tudom: Kicsi Szabó abban a pillanatban Nagy Szabó volt. Nagy ember.